

Verordening afvoer hemelwater en grondwater 2023 Apeldoorn

De raad van de gemeente Apeldoorn;

Gelezen het raadsvoorstel van burgemeester en wethouders van 19 oktober 2023, nummer 4875847;

gelet op artikel 10.32a van de Wet milieubeheer (Wm), artikel 3.5 van de Waterwet en artikel 154 van de Gemeentewet;

overwegende dat:

- artikel 10.32a van de Wm de gemeente de bevoegdheid biedt bij verordening regels te stellen over het brengen van afvloeiend hemelwater of grondwater op of in de bodem of in een rioolvoorziening en over het beëindigen van het lozen van afvloeiend hemelwater en grondwater in een rioolvoorziening voor afvalwater;
- in artikel 3.5 van de Waterwet aan de gemeente zorgplichten zijn opgedragen voor de doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen;
- dat het gewenst is gebruik te maken van de mogelijkheid het afvloeiend hemelwater en het grondwater in bepaalde gebieden en bij bepaalde riooltypen dan wel van nieuw gebouwde of grootschalig verbouwde panden, niet te doen afvloeien in een openbaar vuilwaterriool of openbaar gemengd riool;
- dat het daarnaast gewenst is gebruik te maken van de mogelijkheid het afvloeiend hemelwater en het grondwater niet te doen afvloeien in het gemeentelijke drukrioolstelsel.

BESLUIT: vast te stellen de **Verordening afvoer hemelwater en grondwater 2023 Apeldoorn**.

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- afkoppelen: het beëindigen van het aangesloten hebben van een voorziening voor de afvoer van hemelwater en vrijkomend grondwater op het openbaar riool, niet zijnde een openbaar hemelwaterstelsel of ontwateringsstelsel;
- afvalwater: alle water waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen;
- bedrijfsafvalwater: afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is;
- drukriool: het gedeelte van het openbaar riool van het type mechanische riool: bestemd voor de afvoer van huishoudelijk afvalwater, exclusief hemelwater en grondwater, waarbij het transport plaatsvindt met overdruk, in deze verordening wordt hieronder ook inbegrepen de vacuümriolering welke functioneert met onderdruk;
- grondwater: al het water dat zich in de ondergrond, in bodems en gesteenten bevindt;
- grootschalig verbouwde panden: er is sprake van grootschaligheid wanneer er een dak vernieuwd, gerenoveerd en/of gewijzigd wordt. De buitenriolering van het pand vernieuwd, gerenoveerd of gewijzigd wordt. Het pand met gelijk of meer dan 5 m² van omvang wijzigd;
- hemelwater: verzamelnaam voor water dat uit de hemel valt, zoals regen, sneeuw en hagel;
- huishoudelijk afvalwater: afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden;
- openbaar gemengd riool: het gedeelte van het openbaar riool dat bestemd is voor stedelijk afvalwater;
- openbaar hemelwaterstelsel: het gedeelte van de openbare riolering en/of een voorziening voor de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater, niet zijnde een openbaar gemengd waterriool, in beheer bij een gemeente of een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast;
- openbaar ontwateringsstelsel: voorziening voor de inzameling en verdere verwerking van grondwater, niet zijnde een openbaar gemengd riool, in beheer bij een gemeente of een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast;
- openbaar riool: overkoepelende term voor de rioolvoorziening dat bij de gemeente in eigendom en beheer is of bij een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast, voor inzameling en transport van afvalwater, met inbegrip van de daartoe behorende rioolgemalen, persleidingen, drukriool, vacuümleidingen en werken en installaties van overeenkomstige aard. Het

- omvat tevens de perceel-aansluitleiding vanaf het hoofdriool tot aan de erfgrens en/of de eventueel aanwezige ontstoppingsvoorziening nabij de erfgrens;
- openbaar vuilwaterriool: het gedeelte van het openbaar riool dat bestemd is voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater met uitzondering van grond- en hemelwater, in beheer bij een gemeente of bij een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast;
 - overloopvoorziening: voorziening voor het uitlaten van een overschot aan regenwater na berging en infiltratie op particulier terrein;
 - stedelijk afvalwater: huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.

Artikel 2 Lozingsverbod hemelwater en grondwater (plicht tot afkoppelen)

1. Het is verboden binnen de gekleurde gebieden, een hemelwaterafvoerleiding en leidingen ten behoeve van de afvoer van vrijkomend grondwater bij drainage, pompen of andere vormen van onttrekkingen, aan te sluiten of aangesloten te houden en daardoor te lozen op het drukriool.
2. Het verbod als bedoeld in het eerste lid is niet van toepassing op de activiteiten die genoemd zijn in afdeling 3.1 van het Activiteitenbesluit milieubeheer.
3. Het is verboden binnen de gekleurde gebieden, afvloeiend hemelwater en grondwater te lozen op het openbaar gemengd riool of het openbaar vuilwaterriool.
4. Het verbod als bedoeld in het derde lid is niet van toepassing op de activiteiten die genoemd zijn in afdeling 3.1 van het Activiteitenbesluit milieubeheer.
5. Voor nieuwbouw of grootschalig verbouw geldt een bergingsplicht van 60 mm over het te realiseren verhard oppervlak.

Artikel 3 Overige bepalingen ten aanzien van lozingsverboden (plicht tot afkoppelen)

1. Het college van burgemeester en wethouders kan bepalen dat een gedeelte van het hemelwater alsnog op het openbaar riool aangesloten mag worden. Dit komt voor in situaties waarin het niet redelijk wordt geacht dat een particulier dit water volledig op eigen erf houdt of (nog niet) aan kan sluiten op een openbaar hemelwaterstelsel.
2. Het college van burgemeester en wethouders kan ontheffing verlenen van de verboden tot lozing of de verplichtingen tot afkoppelen die voortvloeien uit artikel 2, indien het functioneren van het openbaar riool dit vereist.
3. Aan de ontheffing als bedoeld in het tweede lid kunnen voorschriften worden verbonden.
4. Indien het afkoppelen en bergen van hemelwater niet op het eigen perceel mogelijk is, kan ontheffing worden verleend van de bergingsplicht op eigen terrein, onder voorwaarde van vergoeding van de kosten van realisatie van de berging door of namens de gemeente en het op maaiveld aanbieden van het hemelwater op de erfgrens.

Artikel 4 Vervallen verklaren oude artikelen Algemene plaatselijke verordening (APV)

De artikelen 4:43 en 4:44 van de Algemene plaatselijke verordening 2014 komen te vervallen.

Artikel 5. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 31 december 2023.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening afvoer hemelwater en grondwater 2023 Apeldoorn.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 21 december 2023.

*S.M. Stam
Waarnemend raadsgriffier*

*A.J.M. Heerts
voorzitter*

TOELICHTING

Algemeen

Gemeenten hebben op grond van artikel 10.32a van de Wet milieubeheer (Wm) een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater en grondwater. De wijze waarop een gemeente invulling geeft aan de zorgplichten wordt weergegeven in het Water- en rioleringsplan. Met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke watertaken (2009) en de daarmee verband houdende wijziging van de Wm hebben de gemeenten een extra instrument gekregen ter realisatie van de zorgplichten met betrekking tot hemelwater en grondwater in de vorm

van een gemeentelijke verordening. In artikel 10.32a van de Wm is opgenomen dat gemeenteraden in het belang van de bescherming van het milieu bij verordening regels kunnen stellen aan het lozen van afvloeiend afvalwater en grondwater op de riolering.

Het lozen van hemelwater en grondwater op de riolering is nu nog geregeld in het Besluit lozing afvalwater huishoudens, het Besluit lozen buiten inrichtingen en het Activiteitenbesluit milieubeheer. Deze besluiten worden vervangen door de Omgevingswet. Over de riolering en de aansluiting van bouwwerken op de openbare riolering zijn bepalingen opgenomen in het Bouwbesluit 2012 (BB). De Verordening op de afvoer van hemelwater en grondwater is aanvullend en niet in strijd met plichten die elders zijn vastgelegd. Mocht er desondanks strijdigheid zijn met een hogere regeling (nu nog "lozingsbesluiten" en/of het Bouwbesluit, vanaf 1 januari 2024 vervangen door de Omgevingswet) dan prevaleert die hogere regeling.

Artikelsgewijs

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Bij de begripsomschrijvingen is waar mogelijk aangesloten bij de begrippen rondom afvalwater in de Wm.

Afvalwater

De Wm beschouwt afvalwater als een afvalstof. Afvalwater is gedefinieerd als 'alle water waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen'. Dit betekent dat afvalwater (evenals elke afvalstof) op een doelmatige en milieu-hygiënisch verantwoorde wijze dient te worden beheerd en afgevoerd. Met de wetswijziging van de Wm door de Wet gemeentelijke watertaken is het onderscheid in verschillende soorten afvalwater per 1 januari 2008 als volgt:

- huishoudelijk afvalwater;
- afvloeiend hemelwater;
- grondwater;
- bedrijfsafvalwater;
- stedelijk afvalwater;
- ander afvalwater.

Huishoudelijk afvalwater

Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden.

Bedrijfsafvalwater

Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is.

Hemelwater

Hemelwater is een verzamelnaam voor water dat uit de hemel valt, zoals regen, sneeuw en hagel. In relatie tot deze verordening is met name het afvloeiend hemelwater van belang.

Grondwater

Grondwater is al het water dat zich in de ondergrond, in bodems en gesteenten bevindt. In relatie tot deze verordening is met name het grondwater van belang waarvan de perceelhouder zich wil ontdoen en verkregen is door af- of oppomping.

Stedelijk afvalwater

Huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. Een begripsbepaling voor open erf en terrein is niet opgenomen.

Met het besluit tot gebiedsaanwijzing en de bijbehorende kaart heeft het college voldoende mogelijkheden om open erven en terreinen al dan niet onder de werking van het besluit en daarmee de plicht tot afkoppelen te brengen.

Openbaar riool

Het openbaar riool is het gedeelte van het rioolstelsel dat in eigendom en in beheer is bij de gemeente en omvat tevens de perceelaansluitleiding vanaf het hoofdriool tot aan de erfgrans en/of de eventueel aanwezige ontstoppingsvoorziening nabij de erfgrans. Verder bestaat het uit diverse onderdelen als rioolgemalen, persleidingen en werken en installaties. Het openbaar riool bestaat uit het openbaar gemengd stelsel, openbaar hemelwaterstelsel, openbaar vuilwaterriool en als specificatie hiervan de drukriolering en het openbaar ontwateringsstelsel samen.

Openbaar gemengd riool

Een openbaar gemengd riool betreft een voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Dit betreft het huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.

Openbaar vuilwaterriool

Het openbaar vuilwaterriool betreft het riool voor de stroom afvalwater die overblijft nadat het hemelwater en/of grondwater zijn afgevoerd op of in de bodem, in een nabijgelegen watergang of in de daarvoor bedoelde voorziening. Het openbaar vuilwaterriool kan een drukriool zijn.

Drukriool

Bij de conventionele rioleringswijzen wordt het afvalwater onder vrij verval, door gebruik te maken van de zwaartekracht, ingezameld. Zodra de afvoer niet geschiedt onder vrij verval, wordt gesproken over mechanische riolering. Tot de mechanische riolering wordt drukriolering gerekend. Drukriolering bestaat uit vrijverval leidingen op perceelniveau of enkele percelen gekoppeld, een aantal (kleine) gemalen en daarop aangesloten persleidingen. Onder dit begrip vatten wij in deze verordening ook de vacuümriolering, waarbij het systeem functioneert door middel van onderdruk. De drukriolering is aangelegd om huishoudelijk afvalwater op een doelmatige wijze te transporteren over grote afstanden. Drukriolering ligt dan ook met name in het buitengebied van de gemeente. Door de beperkte afvoercapaciteit is dit type riool niet geschikt voor afvoer van hemelwater, grondwater en bedrijfsafval-lozingen. Dit is de reden voor een aansluitverbod. Voor geringe bedrijfslozingen kan een uitzondering gemaakt worden.

Openbaar hemelwaterstelsel

Dit betreft het onderdeel van het openbaar riool dat bestemd is voor het beheer van afvloeiend hemelwater. Vormen van een openbaar hemelwaterstelsel zijn een zelfstandig hemelwaterriool of als er een gescheiden stelsel is, het hemelwatergedeelte waar alleen hemelwater op mag worden geloosd. Een gescheiden stelsel is het openbaar riool met 1. Een buizenstelsel voor de afvoer van afvloeiend hemelwater dat eventueel ook dienst kan doen als leiding voor de afvoer van drainagewater en bronneringswater en 2. Een buizenstelsel voor de afvoer van stedelijk afvalwater mogelijk nog gecombineerd met hemelwater. Daarbij kan er ook een buizenstelsel zijn voor de afvoer van drainagewater en bronneringswater indien dat niet via het hemelwaterstelsel kan of mag worden afgevoerd.

Een openbaar hemelwaterstelsel kan ook een bovengrondse voorziening zijn voor de afvoer en in het milieu terug brengen van het afvloeiende hemelwater, denk hierbij bijvoorbeeld aan greppels en wadi's.

Openbaar ontwateringsstelsel

Een openbaar ontwateringsstelsel is bestemd voor de verwerking van grondwater. Zoals aangegeven bij de definitie van het openbaar hemelwaterstelsel, kan dit een apart stelsel zijn, maar dit kan ook het buizenstelsel zijn voor het afvloeiend hemelwater.

Overloopvoorziening

Een voorziening voor het uitlaten van een overschot aan regenwater na berging en infiltratie op particulier terrein.

Artikel 2 Lozingsverbod hemelwater en grondwater (plicht tot afkoppelen)

Dit artikel biedt de mogelijkheid om een eigenaar van een bouwwerk en/of erf te verplichten de hemel- en grondwaterafvoer niet aan te sluiten op, dan wel af te koppelen van het openbare gemengde of vuilwaterriool. Een dergelijke verplichting voor bestaande bouwwerken en/of erven wordt enkel opgelegd als het afvoeren of verwerken (bergen en infiltreren) van hemelwater op eigen erf, via een hemelwaterriool en/of oppervlakte water, redelijk wordt geacht. Om te kunnen bepalen of afkoppeling van het openbare gemengde, vuilwaterriool of drukriolering redelijk dan wel onredelijk is wordt afkoppelen redelijk geacht:

- als het bouwwerk en/of erf is aangelegd in een wijk waarbij van oorsprong een openbaar hemelwaterrioolstelsel en/of openbaar ontwateringsstelsel aanwezig was;
- als het bouwwerk en/of erf gelegen is in een gebied met drukriolering.
- bij nieuwbouw of grootschalige verbouw van een bouwwerk en/of het verhard van een perceel of ontwikkellocatie en bij nieuwe lozingen vanaf verhard oppervlak op oppervlaktewater. In alle gevallen geldt dat de hoeveelheid te lozen water geen nadelig effect mag hebben op het ontvangende watersysteem. Een en ander zoals beschreven in artikel 4.5.12 van de Beleidsregels Keur Waterschap Vallei en Veluwe 2013 (of diens rechtsopvolger per 1 januari 2024). Aanvullend op de regels van het waterschap Vallei en Veluwe is in het meeste actuele beleid van de gemeente Apeldoorn beschreven welke gebied specifieke uitgangspunten er zijn voor het bergen en infiltreren van regenwater: gegeven de omvang van een aanpassing of ontwikkeling heeft de gemeente Apeldoorn een onderverdeling gemaakt tussen bergen en infiltreren op particulier terrein versus openbaar terrein.

Voor grondwater dat vrijkomt bij drainage, oppompen of andere vormen van onttrekkingen of ontwateren, waarbij het wenselijk kan zijn dat op een andere wijze af te voeren dan door middel van de gemeentelijke riolering, wordt op dezelfde wijze gehandeld als hiervoor is aangegeven.

Blijkt er geen mogelijkheid te bestaan of kan niet in redelijkheid van een perceeleigenaar worden verlangd dat hij of zij afkoppelt dan kan een ontheffing worden aangevraagd. Aan de hand van de bij de aanvraag om een ontheffing te overleggen gegevens beslist het college van burgemeester en wethouders over de daadwerkelijke verlening van een ontheffing.

Ontluchting

De ontluchting van het rioleringsstelsel verdient bijzondere aandacht. Gebruikelijk is dat ontluchting van de riolering plaatsvindt via een bovendakse uitmonding. Er kunnen zich situaties voordoen dat het afkoppelen van de hemelwaterafvoer leidt tot het niet of minder effectief ontlichten. Indien valt te voorzien dat ontluchtingsproblemen ontstaan in het hoofdriool ten gevolge van het afkoppelen en er geen goede oplossing beschikbaar is dan wel deze onevenredig hoge kosten met zich meebrengt, is afkoppeling niet aan de orde, dit is ter beoordeling aan het college.

Lid 1

Met name in het buitengebied bevinden zich drukrioolstelsels. Een drukrioolstelsel is niet ontworpen en derhalve ongeschikt om regenbuien en grondwater te kunnen verwerken. Hemelwater, maar ook grondwater, dat via een mechanisch rioolstelsel wordt afgevoerd kan dan ook voor hoge beheerkosten, storingen en fysieke overlast van(uit) dat rioolstelsel zorgen.

Om het lozingsgedrag publiekrechtelijk te regelen heeft de gemeente dan ook besloten door middel van deze verordening binnen de gehele gemeente Apeldoorn een verbod in te stellen om hemelwater of grondwater te lozen op drukrioolstelsels. Dit verbod geldt voor alle gekleurde gebieden op de kaart met gebiedsaanwijzing afvoer hemelwater die bij deze verordening horen vastgesteld op 18 december 2023.

Lid 5

Voor nieuwbouw of grootschalig verbouw met een verhard oppervlak groter dan 200m² geldt een bergingsplicht van 60 mm over het te realiseren verhard oppervlak, alvorens er geloosd mag worden op oppervlaktewater. Voor de voorkeursvolgorde van de afvoer van regenwater en de bijbehorende bergingseis met verdeling over particulier oppervlak en openbaar terrein hanteert de gemeente de Beslisboom voor regenwater.

Artikel 3 Overige bepalingen ten aanzien van lozingsverboden (plicht tot afkoppelen)

Lid 4

Afkoop van de in artikel 2 opgenomen verboden om een hemelwaterafvoerleiding aan te sluiten of aangesloten te houden en daardoor te lozen op het openbaar vuilwaterriool of het gemengd openbaar riool is toegestaan voor een vooraf vast te stellen bedrag. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van marktconforme bedragen. Wel geldt het vereiste dat hemelwater de waterstromen op de erfgrans op maaiveld niveau worden aangeboden. De gemeente gebruikt deze afkoopsom voor afkoppelprojecten. Op het moment dat afkoppelen op openbaar terrein mogelijk wordt, wordt dit door de gemeente voor dit pand gerealiseerd zonder aanvullende kosten.

Artikel 4 Vervallen verklaren oude artikelen Algemene plaatselijke verordening (APV)

De artikelen 4:43 en 4:44 van de Algemene plaatselijke verordening 2014 vormden de basis voor hemelwaterregulering in het verleden. Met de nieuwe verordening is deze basis overgeplaatst en geactualiseerd en kunnen de betreffend artikelen vervallen worden verklaard.

Artikel 5 Inwerkingtreding en citeertitel

De inwerkingtreding van de verordening is bepaald op 31 december 2023. Dit is omdat op deze manier de verordening op correcte wijze kan overgaan in het tijdelijke deel van het omgevingsplan onder de Omgevingswet. De VNG adviseert in haar "Handreiking Verordening afvoer hemel- en grondwater en omgevingsplan" van juni 2023 dat op deze wijze te doen.

De tekst van artikel 10.32a Wm geeft de verordening geen naam. De naamgeving staat dus vrij. De naam waterverordening lijkt minder geschikt, omdat in sommige provincies een waterverordening – met geheel andere inhoud – bestaat. De naam "Verordening afvoer hemelwater en grondwater 2023 Apeldoorn" geeft het beste aan waarover deze verordening gaat en om welke versie het gaat.